

*Н. М. КАДОБ'ЯНСЬКА
Л. М. УДОВИЧЕНКО*

Зарубіжна література

Хрестоматія

8

КИЇВ
Видавничий дім «Освіта»
2016

УДК 821(1-87).09(075.3+076.6)
ББК 83.3(0)я721-3
К13

*Схвалено для використання у загальноосвітніх навчальних
зкладах комісією із зарубіжної літератури Науково-методичної
ради з питань освіти Міністерства освіти і науки України
(лист Інституту модернізації змісту освіти
від 15.09.2016 р. №2.1/12-Г-718)*

Кадоб'янська Н. М.

К13 Зарубіжна література. 8 клас. Хрестоматія /
Н. М. Кадоб'янська, Л. М. Удовиченко. — К. : Видавничий
дім «Освіта», 2016. — 400 с.

ISBN 978-617-656-578-9.

УДК 821(1-87).09(075.3+076.6)
ББК 83.3(0)я721-3

Посібник укладено відповідно до вимог чинної програми із зарубіжної літератури. Призначений забезпечити учнів якісними перекладами художніх творів та урізноманітнити завдання, пропонувані в підручнику. У вступному слові вміщено рекомендації щодо роботи з книгою. Матеріал структуровано за розділами та рубриками.

© Кадоб'янська Н. М.,
Удовиченко Л. М., 2016
© Видавничий дім «Освіта», 2016

ISBN 978-617-656-578-9

ДОРОГІ ДРУЗИ! ЦЯ КНИЖКА — ДЛЯ ВАС!

У ній не тільки подано всі художні твори шкільної програми із зарубіжної літератури для 8-го класу, а й стисло викладено основні теоретичні відомості.

На уроках зарубіжної літератури і під час підготовки до них цей посібник-хрестоматія завжди буде в пригоді — він стане для вас довідником, експрес-репетитором і надійним порадином.

Можливо, ви вже читали деякі з наведених тут художніх творів. Та не поспішайте відкладати хрестоматію! Адже перечитати будь-який твір — вдумливо, розсудливо, критично — завжди на користь. І не секрет, що перечитування книжки часто приносить більше задоволення, ніж перше читання.

А найголовніше — ви завжди зможете вписати нові твори у відомий історико-літературний контекст. Адже література — це картина світу, що закарбувалась у свідомості того чи іншого покоління людей. Це своєрідна відповідь у різні часи на питання про людину й сенс її життя, певна «істина», яку поділяли й підтримували. І до знайомства з цими цінностями й істинами потрібно підготуватися.

Розгляньмо саму книжку. Вона складається з *шести розділів*, кожен з яких містить *три блоки* — теоретичний, художній і аналітичний. **Теоретичний блок** допоможе розібратися з різноманітними літературними явищами у їхньому зв'язку з історією людства (міфологія, художня література, античні твори, середньовічна література, література доби Відродження тощо). Також у першому блоці подаються основні відомості про різні національні літератури. Це допоможе краще зрозуміти й пояснити художні твори, підготуватися до їх обговорення на уроках. Теоретичні відомості викладено тезово і проілюстровано художніми текстами, тому їх буде легко запам'ятати.

Великий за обсягом або складний для сприйняття матеріал узагальнено в схемах і таблицях. Це значно спрощує роботу з ним — допомагає скласти цілісне уявлення про певне літературне явище, виділити головне, систематизувати й запам'ятати інформацію. Зручність такого способу викладення матеріалу ви найбільше оціните тоді, коли використовуватимете посібник-хрестоматію разом з підручником. За короткий час можна повторити основні відомості, пригадати вивчене, наголосити на головному.

У **художньому блоці** містяться скорочені тексти всіх творів, передбачених шкільною програмою із зарубіжної літератури для вивчення у 8-му класі. Обсяг програмового матеріалу досить вели-

кий, тому вибрані фрагменти художніх творів зекономлять час на пошук потрібних цитат, полегшать підготовку до уроку, виступу, творчої роботи.

Запитання й завдання, розміщені в **аналітичному блоці**, необхідні для того, щоб розібратися з власними емоціями, почуттями й думками, які виникали і, можливо, змінювалися впродовж читання. Вони допомогатимуть вам міркувати, формулювати думки, висловлювати позиції, обговорювати й дискутувати.

ЯК ПРАЦЮВАТИ З ПОСІБНИКОМ

Спершу чітко визначте, з яким явищем в літературі ви маєте розібратися, а тоді звертайтеся до *теоретичного блоку* хрестоматії. Його текст, на відміну від тексту підручника, насичений формулюваннями. Їх можна використовувати як план, тези, конспект відповідної теми підручника. Вони допоможуть виокремити головне, відтворити текст, узагальнити вивчене, побудувати розгорнуту відповідь на різні питання. Якщо якийсь літературне явище або термін для вас незрозумілі, слід звернутися до підручника, де вони розглядаються ширше.

Після роботи з теоретичним блоком необхідно прочитати скорочений текст *художнього твору*. Вибрані ключові епізоди розкривають основні сюжетні лінії, ідейно-естетичний зміст твору, демонструють особливості авторського стилю.

Прочитавши твір, переходьте до *рубрики «Оцінки та обговорення»* в **аналітичному блоці**. Її запитання й завдання допоможуть пояснити власне читацьке враження, зрозуміти художній твір, вибрати теми і проблеми для обговорення в класі. А також узагальнити вивчене з теми.

Якщо ви здобудете ці знання, навчитеся користуватися ними в різних ситуаціях, то підсумковий і тематичний контроль неодмінно засвідчать ваші високі досягнення. Ви зможете легко виконувати завдання з розгорнутою відповіддю, а в майбутньому — подавати матеріал в дискусійній формі, писати рецензії та відгуки, виконувати власні творчі проекти. Частина цитат, особливо афористичних, варто вивчити напам'ять: це і не складно, і завжди знадобиться в різних життєвих ситуаціях.

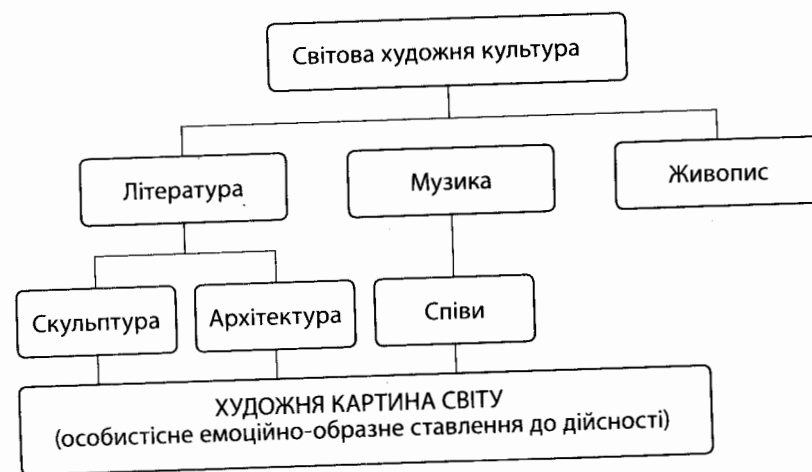
Вдумливо прочитавши кращі твори зарубіжної літератури від давнини до XVII століття, а також популярні серед підлітків різних країн сучасні твори, ви напевне зрозумієте, чому художню літературу вважають найціннішим з мистецтв.

ВСТУП

ЛІТЕРАТУРА ЯК СКЛАДОВА СВІТОВОЇ ХУДОЖНЬОЇ КУЛЬТУРИ

Уже в прадавні часи люди намагалися виразити власне уявлення про навколишній світ і своє місце в ньому. Для цього вони використовували різні засоби, у тому числі й художні (у скульптурі, будівництві, літературі, архітектурі, живописі, музиці та співах). Такий образний спосіб відтворення дійсності, створення нової художньої реальності називають **художньою культурою**.

Культура — узагальнена картина світу, світогляд доби, система цінностей.



У літературі світогляд набуває *особистісного характеру* — адже в художньому творі представлена не загальнокультурна, а *авторська картина світу*.

ПОНЯТТЯ ЛІТЕРАТУРНОГО ПРОЦЕСУ. ОСНОВНІ ЕТАПИ РОЗВИТКУ ЛІТЕРАТУРИ

З розвитком людства змінюється і картина світу.

В історії людства виокремились такі **культурні й відповідні їм літературні епохи**:

ДОБА	ІСТОРИЧНИЙ ПЕРІОД
Античність	VIII ст. до н. д. — VI ст. н. д.
Середні віки	VII–XIV ст.
Відродження	сер. XIV — XVI ст.
Новий час	XVII–XIX ст.
Новітній час	XX ст. — донині

У літературі таку зміну називають **літературним процесом**.

Літературний процес — історичне існування й поступовий розвиток літератури протягом певного часу, яке іноді ототожнюють з історією літературних напрямів.

Розвиток літератури як складової світової художньої культури поділяється на **етапи (епохи, періоди)**.

Літературна епоха (літературний етап) — період у розвитку літератури, представників якого об'єднують погляди на світ і людину, на мистецтво і правила творчості, основні її теми і проблеми.

ЛІТЕРАТУРНІ НАПРЯМИ І ТЕЧІЇ

Кожна культурна епоха виробляє свій **художній метод**, або **загальні принципи створення мистецької реальності**. У літературі як мистецтві слова йому відповідає поняття **літературний напрям**.

Літературний напрям — спосіб створення мистецької реальності, який ґрунтується на певному неповторному розумінні світу й людини в ньому.

Літературний напрям — естетична категорія, що характеризує літературне життя.



Характерні риси літературних напрямів





Літературний метод і *літературний напрям* часто розуміють як синоніми. Причина того — схожість типу художнього мислення в різних письменників. Іноді письменник не розуміє, у якому саме напрямі він працює. Тоді його метод визначають літературознавці або критики.

Іноді літератори об'єднуються у творчі групи і пропагують теоретичні основи своєї діяльності або наслідують вже сформовані в мистецтві. Так було, наприклад, із класицизмом.

Усередині літературних напрямів можуть бути різні відгалуження, які об'єднують твори за глибиною художнього узагальнення, ракурсом зображення картини світу, спільним ідейно-естетичним змістом, типом літературного героя. Такі відгалуження називають **літературними течіями**.

РОДИ Й ЖАНРИ ХУДОЖНЬОЇ ЛІТЕРАТУРИ

За способом зображення життя художні твори поділяються на три *літературні роди* — **лірику, епос і драму**.

До одного літературного роду належать твори різних **жанрів**. Таким чином, **літературний рід** — це група жанрів, об'єднаних спільними структурними ознаками.

Роди художньої літератури

Лірика (балада, гімн, сонет, ода, дума, елегія, романс, пісня, вірш тощо)	Епос (казка, легенда, притча, новела, оповідання, повість, роман, епопея)	Драма (власне драма, трагедія, комедія, трагікомедія, водевіль)
<ul style="list-style-type: none"> • Зображення внутрішнього світу ліричного героя (порухи людської душі, думки, почуття, переживання); • суб'єктивне відтворення зовнішнього світу (через сприйняття ліричного героя); • особлива мовна організація (рифма, ритм, розмір тощо) 	<ul style="list-style-type: none"> • Об'єктивне зображення особистості; • оповідь про події, що відбувалися в певний час у певному місці; • переважно описово-оповідна структура тексту 	<ul style="list-style-type: none"> • Зображення героя в діях, зіткненнях, конфліктах (зовнішніх або внутрішніх); • відтворення подій, що відбуваються в даний момент; • у мові використовуються монологи, діалоги, авторські ремарки

Особливості окремих літературних жанрів

Ліричні жанри		
Пісня	Найдавніший вид ліричної поезії; вірш, що складається з декількох куплетів і приспіву	<i>Луїс де Гонгора</i>
Ліричний вірш	Невеликий твір, написаний ритмізованою (віршованою) мовою	<i>Сапфо, Лі Бо, Ду Фу</i>
Елегія	В античній літературі — поетичний твір, написаний елегійним двовіршем (перший вірш — гекзаметр, другий — пентаметр); оспівує природу, любовні й патріотичні почуття, осміює моральні вади. Пізніше — журливий вірш, що втілює філософські роздуми про життя й людину, у якому переважають мотиви особистих переживань: самотності, нероздільного кохання, розчарування	<i>Тиртей, Овідій</i>

Ліричні жанри		
Ода	Вірш, що оспівує державні й історичні події чи героїв, відзначається піднесеністю стилю й вишуканою лексикою	<i>Горацій</i>
Сонет	Ліричний вірш, який складається з 14 (чотирнадцяти) рядків п'ятистопного або шестистопного ямба: двох чотиривіршів (з перехресним римуванням: <i>абаб, абаб</i>) та двох тривіршів (з усталеною схемою римування: <i>ввд, еед</i>). Питання про його жанрову самостійність досі відкрите	<i>Данте Аліґ'єрі, Франческо Петрарка, Джованні Боккаччо, Вільям Шекспір, Джон Донн, Луїс де Гонгора</i>

Епічні жанри		
Малі жанри		
Притча	Повчальне алегоричне оповідання з яскраво висловленою мораллю	<i>Євангельські притчі, Соломонові притчі</i>
Середні жанри		
Повість	За кількістю образів-персонажів і подій є «середнім» між оповіданням і романом. Події подаються у їх природній послідовності, оповідь хронікальна	<i>Антуан де Сент-Екзюпері, Річард Ваг</i>
Великі жанри		
Роман	Відображає життя в його повноті й розмаїтті; характеризується багатолінійним сюжетом, багатопроblemністю, різноманітними внутрішніми й зовнішніми конфліктами. Образи-персонажі зображено в розвитку впродовж тривалого часу	<i>Мігель де Сервантес Сааведра, Барбара Космовська, Марина Аромштам</i>

Драматичні жанри		
Комедія (з давньогрецьк. — «весела процесія в супроводі співів»)	Вид драми, у якому дійові особи та сюжет сповнені комічних ефектів і викликають сміх; основна задача — викрити й висміяти негативне, розважити глядача	<i>Жан-Батіст Мольєр</i>
Трагедія (з давньогрецьк., букв. — «козлина пісня»)	Вид драми, в основі якого нерозв'язаний конфлікт, що викликає страждання й спричиняє загибель дійових осіб	<i>Есхіл, Вільям Шекспір</i>
Драма (з давньогрецьк. — «дія»)	Посіднує трагічне й комічне. Порівняно з трагедією, у драмі зображено гострий конфлікт, який розв'язується. Тому доля дійових осіб і розв'язка сюжету можуть мати різні форми. На відміну від комедії драма не висміює людей, а зображує їх на фоні життя суспільства	

? ОЦІНКИ ТА ОБГОВОРЕННЯ

1. Пригадайте, з творами яких літературних родів і жанрів ви познайомилися на уроках зарубіжної літератури в попередніх класах. Які з них найбільше запам'яталися? Поясніть свій вибір.
2. Розгляньте таблиці «Роди художньої літератури» та «Особливості окремих літературних жанрів». Ознайомтеся з іменами авторів і прикладами творів різних родів і жанрів, які ви вивчатимете впродовж навчального року.
3. Створіть схожі таблиці в робочому зошиті, записавши в них відомі вам роди й жанри літератури та імена їхніх представників.
4. Поясніть поняття «літературний процес», «літературна доба», «літературні напрями і течії».
5. Підготуйте відповідь на запитання «Твори якого роду літератури вас цікавлять більше і чому?».